

Sygn. akt II Ca 1014/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu, Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie następującym :

Przewodniczący: Sędzia SR del. Małgorzata Dasiewicz-Kowalczyk

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2014 r. we Wrocławiu

w postępowaniu uproszczonym

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Bank (...) SA w K. przeciwko A. R.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej od wyroku Sądu Rejonowego w Oławie

z dnia 12 maja 2014 r.

sygn. akt IC 1423/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt I w ten sposób, że powództwo oddala i zmienia go w pkt II w ten sposób, że zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego 1217 zł kosztów postępowania;

II. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego 850 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 1014/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 12 maja 2014r. Sąd Rejonowy w Oławie w punkcie I zasądził od pozwanego A. R. na rzecz powoda (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w K. kwotę 6 395,60 zł. oraz w punkcie II zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 250 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Sąd I instancji wskazał, iż pozwanego z powodowym Bankiem łączyła umowa pożyczki odnawialnej nr (...) z dnia 19 maja 2000 r. (oraz aneksu nr (...) z 22 grudnia 2000 r.), na mocy której Bank udzielił A. R. pożyczki, której zwrot został rozłożony na raty, płatne w ustalonym przez strony harmonogramie, wraz z odsetkami umownymi, które pierwotnie wynosiły 28%. Sąd Rejonowy wskazała, iż niesporne było także, że w dniu 21 maja 2008 r., na prośbę A. R. (...) Bank (...) dokonał restrukturyzacji zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki udzielonej pozwanemu i ustalił nowe warunki spłaty zadłużenia zaewidencjonowanego na rachunku kredytowym (...). W piśmie z dnia 21 maja 2008 r., doręczonym pożyczkobiorcy, Bank dokonał rozłożenia pożyczkobiorcy należności wynikającej z umowy pożyczki, w pozostałej do zapłaty wysokości 34 271,93 zł – na 49 rat miesięcznych w wysokości po 700 zł, płatnych do ostatniego dnia każdego miesiąca, począwszy od maja 2008 r. Z porozumienia z Bankiem wynikało także, że ostatnia 50 rata płatna miała być do dnia 30 czerwca 2012 r., w wysokości uzgodnionej z Bankiem. Jednocześnie, w tym samym porozumieniu pożyczkodawca wyraził zgodę na obniżenie oprocentowania pożyczki z 28% do 11,50%. Bank poinformował pozwanego także, że na dzień 21 maja 2008 r. zadłużenie z tytułu umowy pożyczki wynosiło 34 271,93 zł. Z porozumienia wynikało, że od kwoty kapitału, tj. 29 404,90 zł naliczane miały być dalsze odsetki ustawowe, które na dzień sporządzenia porozumienia wynosiły 11,50% w skali roku.

Sąd Rejonowy zważył następnie, iż strona powodowa nie kwestionowała iż, w zasadniczej części, A. R. wywiązał się ze zobowiązania, spłacając 48 rat w wysokości 700 zł, w terminach określonych w umowie, przy czym ostatnią 49 ratę pozwany zapłacił na rzecz Banku w listopadzie 2011 r. regulując tym samym należność według ustalonego z Bankiem w porozumieniu z dnia 21 maja 2008 r. harmonogramu. Zatem, jak wynika z ustaleń poczynionych przez strony na mocy porozumienia z dnia 21 maja 2008 r. pozwany wpłacił na rzecz banku łącznie kwotę 34 300 zł, co oznacza, że spłacił cały otrzymany na mocy umowy pożyczki kapitał oraz część odsetek. Z porozumienia wynikało bowiem, że ustalone na poziomie 700 zł raty spłaty stanowią tzw. ratę kapitałową, liczoną od pozostałej na dzień 21 maja 2008 r. do zapłaty z tytułu umowy pożyczki, sumy 34 271,93 zł. Sąd Rejonowy wskazał, iż suma ta na dzień 21 maja 2008 r. była pomiędzy stronami bezsporna i bezsporne było także, że wchodząca w skład tej sumy kwota 29 404,90 zł to pozostały do zapłaty kapitał. Żadna ze stron nie kwestionowała powyższych okoliczności, jak także i tego że obok kapitału na dzień restrukturyzacji pozwany zobowiązany był do zwrotu innych należności, które po dodaniu do kapitału pożyczki dawały wartość 34 271,93 zł, podlegającą rozłożeniu na 49 rat po 700 zł. Wedle porozumienia od kapitału w wysokości 29 404,90 zł, począwszy od maja 2008 r. miały być naliczane odsetki ustawowe, tj. odsetki, które od początku obciążały spłatę należności z tym, że przed majem 2008 r. były to odsetki wynoszące 28% w skali roku, a od maja 2008 r. – miały to być wyłącznie odsetki ustawowe. Zdaniem Sądu Rejonowego, z powyższego porozumienia, które bezspornie było objęte zgodną wolą obu stron umowy pożyczki wynika, że wierzyciel (powodowy Bank) zaliczać miał dokonywane przez pożyczkobiorcę wpłaty na poczet świadczenia głównego, a dopiero w następnej kolejności na poczet świadczeń ubocznych, w tym zwłaszcza odsetek. W ocenie Sądu, roszczenie Banku objęte petitum pozwu nie jest przejawem nadużycia uprawnienia wierzyciela, natomiast istniejące pomiędzy stronami porozumienie z maja 2008 r., jest zgodne z przepisami prawa, odpowiada przepisom regulującym omawiany stosunek obligacyjny (umowa pożyczki) i nie jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (art. 5 k.c.). Zdaniem Sądu, z treści niekwestionowanego przez strony porozumienia wynika, że Bank wyrażając zgodę na restrukturyzację zadłużenia wynikającego z umowy pożyczki odnawialnej, nie zrezygnował z odsetek pobieranych od udzielonej pozwanemu kwoty pożyczki całkowicie, lecz obniżył je do wysokości odsetek ustawowych (nazywanych przez pozwanego „odsetkami karnymi”), do pobierania których, w świetle art. 481 k.c., w zw. z art. 720 k.c., miał prawo. Pismem z dnia 8 kwietnia 2013 r. Bank przesłał A. R. rozliczenie dokonanych przez pozwanego wpłat. W ocenie zatem Sądu Rejonowego pozwany A. R., znając warunki porozumienia winien liczyć się z koniecznością zapłaty odsetek, które, jak wynika z porozumienia, w sytuacji zapłaty przez pozwanego wszystkich 49 rat, miały składać się na ostatnią 50 ratę. Pozwany nie zapłacił żądanej w piśmie sumy. Sąd powołując przepis art. 354 §1 k.c. wskazał, iż dłużnik winien dotrzymywać warunków umowy. Zdaniem Sądu, pozwany, wbrew regulacji wynikającej z art. 6 k.c. z zw. z art. 232 k.p.c., nie wykazał zaś, aby spłacił całą należność wynikającą z łączącej go z (...) Bankiem (...) umowy pożyczki i zawartego przez strony porozumienia. Z powyższych względów na podstawie art. 720 k.c. w zw. z powoływanymi wyżej przepisami, Sąd uwzględnił powództwo w całości. Orzeczenie o kosztach oparto na art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł pozwany zaskarżając wyrok w całości. Pozwany wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przypisanych, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania przy zasądzeniu na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. W apelacji pozwany zarzucił błędne ustalenie faktyczne w zakresie ugody stron stanowiącą modyfikację umowy pożyczki odnawialnej, błąd w zakresie ustalenia wysokości odsetek zgodnie z żądaniem powoda oraz nieuwzględnienie faktu, że ostatnia naliczona przez powoda 50-ta rata stanowiła aż ponad dziewięciokrotność raty pożyczki wynoszącej 700 zł. Skarżący podniósł, iż mimo że Sąd Rejonowy ustalił, iż zgodnie z porozumieniem ostatnia 50-ta rata miała być płacona do 30.06.2012r. w wysokości uzgodnionej z Bankiem to jednak w wyroku uwzględnił żądanie powoda w całości mimo, iż powód w ogóle nie wykazał aby było zawarte w tym zakresie jakiegokolwiek porozumienie z pozwanym.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

Sąd II instancji mając nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału - dokonał jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w następstwie czego uznał, że Sąd Rejonowy dokonał błędnej oceny w przedmiocie żądania z którym wystąpiła strona powodowa. Sąd ten bowiem dokonując prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy akceptuje i przyjmuje za własne, z ustaleń tych wyciągnął nieuprawnione wnioski i dokonał błędnej ich oceny, to zaś doprowadziło do wydania wyroku wymagającego - zgodnie z trafnymi zarzutami apelacji - zmiany i odmiennego rozstrzygnięcia co do istoty sprawy.

Bezspornym w sprawie było, iż strony postępowania łączyła zawarta w dniu 19 maja 2000 r. umowa pożyczki odnawialnej nr (...), do której w dniu 22 grudnia 2000 r. strony zawarły aneks (rachunek kredytowy nr (...)). Nie budziło również wątpliwości, iż Bank przychylając się do prośby pozwanego dokonał restrukturyzacji jego zobowiązania względem powoda – określając w piśmie z 21 maja 2008r. nowe warunki spłaty zadłużenia. Wedle treści owego porozumienia, jak same nazywały go strony, zobowiązanie pozwanego rozłożone zostało na 49 rat miesięcznych w wysokości 700 zł, płatnych do ostatniego dnia każdego miesiąca, począwszy od maja 2008 r., co więcej ostatnia 50 rata płatna miała być do dnia 30 czerwca 2012 r., w wysokości **uzgodnionej** z Bankiem. Na dzień 21 maja 2008 r. zadłużenie pozwanego wynosiło 34.271,93 zł. Pozwany zgodnie z zawartym porozumieniem spłacił 49 rat po 700 zł., w sumie 34.300zł. Wedle przedłożonego przez Bank wykazu wpłat pozwanego – tj. kwotę 29.404,90 zł zaliczono na spłatę kapitału, kwotę 317,09 zł na spłatę odsetek a kwotę 4.578,01 na spłatę odsetek karnych. Strona powodowa wnosząc o zasądzenie kwoty 6.395,60 zł. w pozwie, pierwotnie wskazywała, iż pozwany nie wywiązał się z warunków spłaty zadłużenia określonych w umowie pożyczki odnawialnej z 19 maja 2000r. i aneksie z dnia 22 grudnia 2000r., co spowodowało powstanie zadłużenia, które na dzień 15 lipca 2013 r. wynosiło 6.395,60 zł. Powodowy Bank początkowo nie wskazywał zatem jako podstawy swojego żądania porozumienia z dnia 21 maja 2008r., na które powołał się dopiero pozwany w sprzeciwie od nakazu zapłaty zarzucając, iż spłacił zadłużenie na rzecz Banku. Dopiero w odpowiedzi na sprzeciw pozwanego, powodowy Bank wskazał, że pozwany nie wywiązał się z zawartej ugody, bowiem nie spłacił ostatniej 50-tej raty, którą stanowią odsetki, co implikowało wystąpienie z roszczeniem w niniejszej sprawie.

Odnośnie samej podstawy prawnej dochodzonego żądania to wskazać należy, iż przed uchwaleniem ustawy o kredycie konsumenckim regulacje prawne odnoszące się do udzielania kredytów i pożyczek konsumentom były rozproszone w kilku aktach prawnych i miały charakter fragmentaryczny. Wiele z tych przepisów odnosiło się nie tylko do konsumentów, ale do wszystkich kategorii kredytobiorców, np. były to przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359 z późn. zm.). Z uwagi na to, iż strona powodowa twierdziła, iż zawarła z pozwanym umowę o pożyczkę odnawialną, choć umowy tej nie przedłożyła, to biorąc pod uwagę wskazaną datę zawarcia umowy, zastosowanie do niej znajdzie przepis art. 78 cytowanej powyżej ustawy Prawo bankowe. Strona powodowa by wykazać zasadność dochodzonej pozwem kwoty, winna była udowodnić tj. udokumentować zaistnienie zaległości po stronie pozwanego i jej wysokość i dowieść, iż pozwany nie zrealizował obowiązku wynikającego z porozumienia z dnia 21 maja 2008r. Wskazać trzeba, iż ogólnym i dominującym celem procesu cywilnego jest poznanie prawdy, co w zdecydowanym stopniu zależne jest jednak od stanowisk i postawy samych stron. Ustalenia sądu orzekającego o stanie faktycznym i prawnym w sprawie mają być zgodne z rzeczywistym stanem stosunków faktycznych i prawnych istniejących między stronami. Wskazać przy tym należy, iż ustalenia faktyczne sądu to zespół faktów - a nie twierdzeń stron - które składają się na podstawę orzeczenia. Nadto w sądowym postępowaniu cywilnym ustalenie faktu (zespołu poszczególnych faktów), następuje w zasadzie przez udowodnienie każdego z nich. Ciężar instruowania a więc dostarczania w postępowaniu cywilnym materiału procesowego spoczywa na stronach, które to przede wszystkim powinny dążyć do właściwego wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Z art. 6 k.c. wynika ogólna reguła, iż ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W procesie cywilnym strony mają obowiązek twierdzenia i dowodzenia tych wszystkich okoliczności (faktów), które stosownie do art. 227 k.p.c. mogą być przedmiotem dowodu. W związku z powyższym to na stronie powodowej spoczywał ciężar dowodu tj. wykazanie okoliczności świadczących o zasadności dochodzonego roszczenia. W niniejszej sprawie powodowy Bank wniósł o zasądzenie określonej kwoty nie wykazując przy tym jednak, ani na jakiej podstawie ustalił jej wysokość ani, że pozwany jest do jej uiszczenia zobowiązany. Jak wskazał natomiast Sąd Najwyższy błędny

jest pogląd, iż o zakresie poszukiwanej ochrony prawnej w każdym wypadku decyduje wysokość dochodzonej sumy, bowiem znaczenie ma nie tylko końcowa cyfra żądania, lecz przesłanki faktyczne, na jakich jest ono oparte (por. wyrok SN z 1965.04.21 II CR 92/65 LEX nr 5781, wyrok SN z 1965.12.18 III CR 316/64 LEX nr 5916). Strona powodowa nie dowiodła w niniejszym procesie, że dochodzona pozwem należność w ogóle jej przysługuje. W pierwszym rzędzie wskazać należy, iż zgodnie z zawartym porozumieniem z dnia 21 maja 2008r., ostatnia 50 rata, płatna miała być do dnia 30 czerwca 2012 r., w wysokości **uzgodnionej** z Bankiem. Przeprowadzenia owych uzgodnień Bank nie tylko nie dowiódł (nie udokumentował) ale nawet nie podnosił w toku postępowania, iż miały one miejsce, mimo iż pozwany od początku temu zaprzeczył. Powyższe wskazuje, iż ta „50-ta rata”, której zasądzenia domaga się strona powodowa, ustalona została przez Bank jednostronnie a więc niezgodnie z zawartym porozumieniem, które w piśmie procesowym z dnia 8 stycznia 2014 r. strona powodowa nazwała „ugodą”. Skoro strona powodowa wywodzi swe żądanie z faktu niezrealizowania przez pozwanego treści porozumienia, oczekiwać by należało, iż sama się z niego wywiązała, co jednak nie nastąpiło. Już z tej przyczyny trudno mówić o zasadności dochodzonej pozwem kwoty, skoro wbrew postanowieniom porozumienia nie była ona efektem uzgodnień pozwanego z Bankiem. Dodatkowo wskazać należy, iż dochodzona pozwem kwota ustalona też została całkiem dowolnie. W świetle treści porozumienia z 21 maja 2008r., w zestawieniu ze złożonymi przez Bank wykazem wpłat pozwanego A. R. i informacji o sposobie naliczenia odsetek za zwłokę pozwanemu – trudno ustalić co tak naprawdę składa się na żądaną kwotę. Z porozumienia nie wynika, iż na 50-tą wyrównującą ratę składać się będą odsetki, ani tym bardziej jakie i od czego naliczane. W treści porozumienia zawarto postanowienie iż „ od kwoty kapitału, tj. 29 404,90 zł naliczają się dalsze odsetki ustawowe, które są odsetkami zmiennymi i na dzień sporządzenia porozumienia wynoszą 11,50% w skali roku”. Trudno uznać jednak czy to one składać się będą na tą ostatnią ratę, nie wiadomo nawet od kiedy miałyby być naliczane. Zgodnie z wykazem wpłat przedłożonym przez Bank pozwany spłacił zarówno cały kapitał jak i 317 zł odsetek i 4.578,01 zł odsetek karnych, nie wiadomo więc jakie jeszcze odsetki miałby spłacić. Strona powodowa przedłożyła co prawda, informację o sposobie naliczania odsetek za zwłokę pozwanemu, ale nawet nie jest ona adekwatna do wykazu dokonanych wpłat, zważywszy, że powód liczy tu odsetki cały czas, w każdym miesiącu, także wtedy, gdy w świetle treści porozumienia i wykazu wpłat opóźnień w zapłacie rat nie było. Złożone dokumenty w zestawieniu z treścią porozumienia z dnia 21 maja 2008r. nie pozwalają w ocenie Sądu Okręgowego na ustalenie co składa się na kwotę dochodzoną pozwem, jeśli jak twierdzi strona powodowa jest to kwota wynikająca z porozumienia, czyli 50-ta rata, to czy została uzgodniona przez strony, co się na nią składa, a jeśli kwota ta stanowi zadłużenie, jak pierwotnie twierdziła strona powodowa, wynikające z umowy pożyczki odnawialnej z dnia 19 maja 2000 i aneksu do umowy z dnia 22 grudnia 2000 r. to w jaki sposób została wyliczona a i na jakiej podstawie. Jak słusznie zarzucił również pozwany, kwota dochodzona pozwem a mająca stanowić 50-tą ratę, swoją wysokością przewyższa dotychczasowe raty 9-krotnie i stanowi aż 1/5 spłaconego przez pozwanego kapitału, co także nasuwa wątpliwości, zważywszy, iż skarżący zarzucił, iż spłacił zadłużenie wobec Banku wyliczone na dzień zawarcia porozumienia. Także dołączenie do pozwu wyciągu z ksiąg Banku z dnia 15 lipca 2013 r., na który powołała się strona powodowa w odpowiedzi na sprzeciw, podnosząc, iż stwierdza ono istnienie roszczenia nie zwolniło strony powodowej z obowiązku wykazania istnienia i zakresu przysługującego mu przeciwko pozwanemu roszczenia. Zgodnie bowiem z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2011 r. (sygn. akt P 7/09) art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075), w związku z art. 244 § 1 i art. 252 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), w części, w jakiej nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 20 Konstytucji. Powołane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego skutkowało powrotem do zasady w postępowaniu cywilnym, iż to strona powodowa – w sporze z konsumentem – pozwanym, musi udowodnić istnienie dochodzonej wierzytelności, okoliczności jej powstania oraz jej wysokość.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy uznając zarzuty apelacji za zasadne na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku, zasądzając także zwrot kosztów procesu od strony powodowej na rzecz pozwanego za I instancję na podstawie art. 98 kpc. Na zasądzone koszty składało się wynagrodzenie pełnomocnika w osobie adwokata

w kwocie 1200 zł ustalone na podstawie § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U.2013.461) oraz 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

O kosztach postępowania apelacyjnego na które złożyła się opłata od apelacji w kwocie 250 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika powoda w kwocie 600 zł, Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i na podstawie § 6 pkt 4 w związku z § 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U.2013.461).